

PRAVNA PRIRODA UGOVORA O FINANSIJSKOM LIZINGU

Vladan Vladislavljević¹, Milena Knežević², Goran Divac³

Pregledni rad

UDK: 657:004 347.74:347.453

Apstrakt

Predmet rada predstavlja ugovor o finansijskom lizingu, njegova pravna forma i uticaj na finansiranje preduzeća, kao jedan od alternativnih oblika finansiranja. U ovom radu ćemo dati osnovno pojmovno određenje i istorijski razvoj lizinga. Tu ćemo prikazati primarni oblici lizinga do razvoja savremenog oblika koji se danas koristi. Nakon toga ćemo prikazati vrste lizinga na osnovu kriterijuma za klasifikaciju, od čega ćemo se baviti pravnom prirodom ugovora o finansijskom lizingu kao predmetu ovog rada.

Prvenstveno ćemo prikazati osnovne elemente ugovora o lizingu, ono što ga čini specifičnim u odnosu na operativni lizing. Pravna priroda ugovora o finansijskom lizingu kao delu lizing posla ima specifičnosti u domaćoj privredi, odnosno načinu na koji ga je zakonodavac definisao.

Nakon toga ćemo u manjem obimu obraditi ekonomsku stranu ugovora o lizingu, odnosno kako ga poslodavac bilansira i računovodstveno evidentira.

Ključne reči: ugovor o lizingu, pravna priroda, bilansiranje.

JEL: K19, G32

Uvod

U savremenim tržišnim uslovima preduzeće mora da obezbedi odgovarajuće izvore za finansiranje tekućih aktivnosti i obaveza radi obavljanja svoje delatnosti. Egzistencija i razvojni potencijal preduzeća u savremenim tržišnim uslovima su uslovljeni mogućnostima finansiranja iz sopstvenih izvora, čiji glavni izvor predstavlja profit koje preduzeće ostvaruje (unutrašnje finansiranje). Međutim, u toku osnivanja preduzeća ili tokom njene ekspanizije (bilo koji period poslovnog života) nastaje potreba za obezbeđenjem sredstava koja nisu rezultat poslovanja već finansije obezbeđene iz tuđih izvora (spoljašnje finansiranje).

¹ Vladan Vladislavljević dipl. ekon., Univerzitet odbrane, Vojna akademija, Ulica Pavla Jurišića Šturma br. 33, Beograd, Srbija, Telefon: +381 63 133 93 17, E-mail: vlada91@gmail.com

² Dr Milena Knežević, Univerzitet odbrane u Beogradu, Pavla Jurišića Šturma br. 1, 11000 Beograd, Srbija, E-mail: milena.knezevic@mod.gov.rs

³ Dr Goran Divac, Visoka škola za menadžment i ekonomiju, 34000 Kragujevac, Krarađorđeva 52, email: gorandivac@vsem.edu.rs

Kod unutrašnjeg finansiranja preduzeća kao jedini oblik se javlja finansiranje iz sopstvenog kapitala, dok kod spoljnog finansiranja razlikujemo vlasničko i kreditno finansiranje. U zavisnosti od pravne forme preduzeća, vlasničko finansiranje se obezbeđuje emisijom akcija ili uplaćivanjem trajnih uloga. Uveliko je razvijena praksa preduzeća da dodatna sredstva obezbede pribavljanjem spolja, odnosno pozajmljivanjem kako bi ostvarila neometano obavljanje delatnosti (putem bankarskih kredita ili izdavanjem obveznica).

Ovi tipovi finansiranja preduzeća predstavljaju uobičajene (tipične) izvore sredstava, međutim preduzeća u današnje vreme pribegavaju alternativnim izvorima finansiranja. Alternativni izvori finansiranja su zanimljivi ekonomijama u razvoju jer u njima ne postoji razvijeno tržište kapitala, što onemogućava emisiju obveznica, a krediti su skupi i time dostupni samo velikim preduzećima. Upravo u ovakvim ekonomijama u tranziciji, alternativni izvori prihoda predstavljaju primamljiv izvor finansiranja.

Značaj alternativni izvor finansiranja preduzeća predstavlja lizing i kao takav zauzima značajno mesto u strukturi izvora finansiranja preduzeća (u razvijenim i ekonomijama u tranziciji). Razni vidovi kapitalne opreme se javljaju kao najčešći predmet lizinga.

Pojmovno određenje i vrste lizinga

Pojam lizinga

Reč „leasing“ je engleskog porekla i znači izdavanje ili davanje u zakup, (Sudžuka, 2014) što ukazuje na prirodu pravnog posla. Termin lizing je opšteprihvaćen u svetskoj poslovnoj praksi. Kao ekonomska kategorija, lizing se javlja još u drevnim kulturama Srednjeg istoka pre 5000 godina u svojim prvim oblicima kod transakcije stoke, zemlje i irigacionih sistema, posle čega ima dug razvojni put. U to vreme se u Grčkoj javljaju tragovi tzv. bankarskog lizinga gde je Aristotel dao suštinu lizinga „*istinsko bogatstvo nije u vlasništvu nad sredstvima već u pravu da se ista koriste*“. Na osnovu ovoga se pojma osnovna ideja lizinga kao ekonomske kategorije, nakon čega se tek 1284. godine prvi put javlja zakonska regulativa iz oblasti lizinga u Velsu gde je omogućeno sticanje pokretne i nepokretne imovine lizingom. Lizing se u savremenom obliku pojavljuje pedesetih godina HH veka u SAD, a nakon toga se širi u Evropske zemlje, zatim Aziju.

U današnje vreme lizing je u svetu efikasan način finansiranja nabavke kapitalne opreme. U Srbiji kao zemlji u razvoju, lizing još nije zaživeo u dovoljnoj meri pa je potrebno ukazati na prednosti koje korišćenje lizinga pruža. Njegova suština u tome da ukoliko preduzeću nedostaju likvidna sredstva, ono ima mogućnost da stekne pravo nad tim sredstvima kojima ostvaruje profit (koristi ta sredstva) i da za to plaća adekvatnu nadoknadu vlasniku opreme.

Definisanje lizinga

U raznim literaturama nalazimo više definicija lizinga. Lizing je oblik ugovornog zakupa određenih dobara koji nastaje na osnovu ugovora vlasnika dobara ili/i vlasnika

opreme odnosno složenih tehnologija i zakupca (korisnika opreme) (Stojiljković, 2011). Lizing je sporazum po kome davalac lizinga prenosi na korisnika lizinga pravo korišćenja sredstva za dogovoreni vremenski period u zamenu za plaćanje ili niz plaćanja (MSFI, 2009).

Ono što je zajedničko kod svih definicija lizinga je to što je ovo transakcija između davaoca i primaoca predmeta lizinga za zakup na određeno vreme uz određenu naknadu. Kao takva definiše dvostranu transakciju (neposredni lizing). Međutim kod lizinga kao trostrane transakcije (indirektni lizing) postoje davalac lizinga, korisnik lizinga i isporučilac opreme. Ovu transakciju prate dva ugovora: ugovor o lizingu i ugovor o kupoprodaji. Primalac lizinga dostavlja davaocu specifikaciju opreme, koju davalac lizinga kupuje od isporučioca, a ovaj je direktno isporučuje primaocu. Lizing kao operacija sa četiri učesnika je trostrana lizing konstrukcija proširena finansijskom organizacijom radi finansijske podrške davaocu lizinga. Finansijska organizacija se obično javlja kao poverilac potraživanja lizing rata od primaoca lizinga. Iz svega iznetog zaključujemo da je lizing mešavina više pravnih poslova: zakupa, kupoprodaje sa pravom zadržavanja svojine, ugovora o kreditiranju, delu, pružanju usluga. Bez obzira o kojoj se lizing transakciji radi, bitna su dva elementa:

- ustupanje određene stvari na korišćenje, odnosno u zakup, i
- zakupnina, odnosno lizing rata koju korisnik lizinga daje davaocu lizinga.

Vrste lizinga

Imajući u vidu da se lizing može javiti u različitim oblicima, nailazimo na više kriterijuma za klasifikaciju i podelu lizing posla.

Polazeći od kriterijuma da li je ugovoren bazični rok, a na osnovu stava 12. Međunarodnog računovodstvenog standarda 13 za javni sektor, lizing se razvrstava u dva osnovna oblika: **finansijski lizing** i **poslovni lizing** (Stojiljković, 2011).

Finansijski lizing predstavlja lizing kojim se na zakupca prenose svi rizici i koristi po osnovu vlasništva nad nekim sredstvom datim u zakup, nezavisno od toga što je sredstvo formalno u vlasništvu zakupodavca (Stojiljković, 2011). Osnovna odlika finansijskog lizinga je u stavljanju suštine iznad forme, jer kod njega nije bitno ko je vlasnik sredstva već kod koga se to sredstvo nalazi na korišćenju.

Operativni (poslovni) lizing, za razliku od finansijskog ne prenosi sve rizike i koristi nad sredstvom subjektu kom je dato u zakup. Osnovna odlika poslovnog lizinga je forma iznad suštine.

Polazeći od kriterijuma broja subjekta lizing poslu (statusa davaoca lizinga), ugovori se dele na **direktan lizing** i **indirektan lizing** (Dabić, Spirović-Jovanović, 2013).

Direktan (nepravi, kvazi) lizing je vrsta lizinga kod kog postoje samo dve strane u lizing konstrukciji i to: davalac lizinga, koji istovremeno predstavlja isporučioca lizinga i korisnik lizinga. Problem koji postoji kod direktnog lizinga je što prodavac i nakon zaključenja ugovora ostaje vlasnik stvari koje su predmet korišćenja ugovora o lizingu pa mora da reši pitanje sopstvenog finansiranja. Jedno od rešenja je sklapanje ugovora o faktoringu kojim prodaje potraživanje uz određeni diskont faktoru po osnovu lizing naknade prema primaocu lizinga. Osnovna karakteristika ovog lizinga je u nepostojanju baznog roka u okviru kog se može otkazati ugovor, što omogućava obema stranama da u bilo kom trenutku otkazu ugovor.

Kod indirektnog lizinga davalac lizinga je finansijer posla, koji nije ujedno i proizvođač, tako da postoje najmanje tri relevantna subjekta: korisnik lizinga, proizvođač i davalac lizinga. Karakteristična vrsta indirektnog lizinga je lizing preko lizing-društva (Leasing durch Leasing-Gesellschaften). Davalac lizinga je strana u dva ugovorna odnosa: sa korisnikom lizinga i sa proizvođačem ili trgovcem. Kod koncern lizinga, lizing društva se uključuju u koncerne sa proizvođačima, trgovcima i finansijskim organizacijama.

Nailazimo i na druge vrste lizinga koji zavise od kriterijuma za razvrstavanje ugovora o lizingu.⁴

Finansijski lizing

Suštinska odlika finansijskog lizinga je u tome što se rizici i koristi od vlasništva sredstva predaju zakupcu nezavisno od toga što on nije formalni vlasnik sredstva. Određivanje lizinga ne zavisi od oblika ugovora, već od suštine izvršene transakcije.

Posao finansijskog lizinga koji se takođe zove posao finansijskog posredovanja se zaključuje između davaoca lizinga i koji zadržava pravo svojine na primaoca lizinga na određen vremenski period, prebacujući sva prava i odgovornosti vezana za pravo svojine na primaoca lizinga uz određenu naknadu.

Osnovna odlika finansijskog lizinga je u tome što je po definiciji dugoročan, pa se u skladu sa time potpisnik ugovora o finansijskom lizingu obavezuje da će izvršiti plaćanje u ukupnom iznosu rata koje će premašiti nabavnu vrednost opreme date u lizing. Plaćanje koje se vrši za predmet finansijskog lizinga se vrši u vremenskom periodu očekivanog veka trajanja opreme (70-90% procenjenog veka upotrebe) što znači da se predmet više ne može davati u lizing. Tokom vremena trajanja ugovora, on se ne može otkazati.

⁴ Više videti: Carić C. Ugovor o lizingu i ugovor o faktoringu i njihovaa upotrebljivost u jugoslovenskoj privredi, Zbornik radova, 1995, str. 80.

Ugovor o finansijskom lizingu

U dominantnom lizing poslu postoji trodimenzionalni odnos (davalac lizinga-lizing društvo, isporučilac predmeta lizinga i primalac-korisnik lizinga), to kod ove ustanove treba razlikovati celovitu lizing konstrukciju i lizing ugovor. Isporučilac predmeta lizinga prenosi pravo svojine na predmetu lizinga na davaoca lizinga, radi njegovog davanja na korišćenje, za ugovoreno vreme i uz ugovorenu naknadu primaocu lizinga (Vasiljević, 2012).

Trodimenziionalnost ovog odnosa je obavezan element jer ukoliko su davalac i isporučilac ista lica primenjuju se pravila nekog drugog pravnog posla (kao što je ugovor o zakupu).

Lizing konstrukcija, odnosno lizing posao je: finansijska ekonomska pojava, nastala u praksi, kao svojevrsan metod nabavke opreme, metod finansiranja investicija, forma kreditnog odnosa, savremeni metod investicionog, spoljnotrgovinska operacija i sl. koja se realizuje isključivo zaključivanjem ugovora (Dabić, Spirović-Jovanović, 2013).

Ovaj ugovor kao element celokupne konstrukcije se definiše kao: ugovor kojim se davalac lizinga obavezuje da će korisniku lizinga dati na privremeno korišćenje određenu stvar koju mu je u svojini predao isporučilac predmeta lizinga u zadržavanje prava svojine davaoca lizinga, kao i da će obaviti određene radnje u vezi sa tom upotrebom, a korisnik se obavezuje da će plaćati zakupninu i po isteku ugovora vratiti, otkupiti ili produžiti korišćenje (Vasiljević, 2012).

U skladu sa Zakonom o finansijskom lizingu (član 10. stav 1.) koji je definisao naš zakonodavac, kao davalac lizinga se mogu javiti društvo sa ograničenom odgovornošću, akcionarsko društvo sa sedištem u Republici Srbiji, koje ima dozvolu Narodne banke Srbije za obavljanje poslova finansijskog lizinga u skladu sa ovim zakonom.

Primalac lizinga može biti pravno ili fizičko lice na koje davalac lizinga prenosi ovlašćenje držanja i korišćenja predmeta lizinga na ugovoreno vreme uz ugovorenu naknadu.

Isporučilac predmeta lizinga je pravno ili fizičko lice koje na davaoca lizinga prenosi pravo svojine na predmetu lizinga, radi njegove predaje primaocu na držanje i korišćenje na ugovoreno vreme uz ugovorenu naknadu.

U skladu sa zakonom o finansijskom lizingu predmet finansijskog lizinga mogu biti nepokretne stvari koje mogu biti predmet svojine i pokretne potrošne stvari. Ugovor o finansijskom lizingu koji se takođe definiše kao indirektni lizing je ugovor u kom postoje tri strane i zaključuju se dva ugovora. U centralnoj poziciji se nalazi davalac predmeta lizinga jer je on subjekt oba ugovora. Posao finansijskog lizinga se sastoji od **ugovora o lizingu i ugovora o isporuci**.

Ugovor o lizingu se zaključuje između davaoca lizinga i zakupca kojim se predmet lizinga nalazi u vlasništvu zakupodavca, ali prenosi sva prava, obaveze i rizike u vezi sa vlasništvom nad sredstvom na zakupca za vreme trajanja ugovora, a zakupac ima obavezu da mu u tom periodu isplaćuje određenu naknadu u ugovorenim određenim rokovima.

Kao formalan ugovor on mora da bude sačinjen u pisanoj formi. Bitni elementi koje svaki ugovor o lizingu sadrži su: nabavna vrednost predmeta lizinga; ukupan iznos lizing naknade koju plaća primalac lizinga; iznos pojedinačnih rata lizing naknade, njihovu strukturu, broj i vreme plaćanja; rok na koji je ugovor zaključen; mesto, rok, način i uslove isporuke predmeta lizinga, odnosno način i uslove produženja roka i trajanja ugovora. Narodna banka Srbije ima pravo propisivanja i drugih elemenata ovog ugovora.

Ugovor o isporuci je ugovor nad predmetom lizinga koji zaključuju isporučilac i davalac predmeta lizinga. Predmet ovog ugovora se zaključuje na osnovu specifikacije koju primalac definiše davaocu lizinga, na osnovu čega davalac lizinga isporučen predmet predaje primaocu lizinga u finansijski lizing.

Specifičnost ovog ugovora se ogleda u tome što primalac predmeta lizinga daje davaocu lizinga specifikaciju predmeta ugovora i određuje isporučioca bez potrebe za oslanjanjem na stručnost davaoca lizinga. Davalac lizinga stiče pravo svojine nad predmetom lizinga sklapanjem ugovora sa isporučiocem (uz obavezu plaćanja ugovorne cene), a na osnovu zaključenog ugovora sa korisnikom lizinga ili će zaključiti ugovor sa korisnikom lizinga uz obaveštavanje isporučioca.

Odnose između subjekata u poslu finansijskog lizinga obligaciono-pravne pravne prirode primenjuju se odredbe Zakona o obligacionim odnosima.

Da bi ugovor o lizingu mogao da se definiše kao ugovor o finansijskom lizingu mora da sadrži minimum jedan od sledećih uslova (Zakon o finansijskom lizingu, 2003):

1. Predmet lizinga je određen od strane primaoca lizinga;
2. Pravo svojine nad predmetom lizinga se prenosi na primaoca lizinga istekom roka na koji je zaključen ugovor i po izvršenoj isplati ukupno ugovorenog iznosa lizing naknade;
3. Primalac lizinga ima ugovoreno pravo opcije otkupa predmeta lizinga po izvršenoj isplati ukupno ugovorenog iznosa lizing naknade;
4. Primalac lizinga ima pravo da produži rok trajanja ugovora o lizingu;
5. Period na koji se zaključuje ugovor o lizingu odgovara periodu u kome se amortizuje celina ili najbitniji deo predmeta lizinga.

Kao dodatni elementi koji mogu ukazati na to da je zaključen ugovor o finansijskom lizingu su:

- ukoliko je zakupac ima mogućnost opoziva zalizinga, svi gubici koje snosi zakupodavac padaju na zakupca;

- Zakupac se tereti svim dobicima ili gubicima koji nastanu zbog fluktuacije ostatka poštene vrednosti;
- Moćnost zakupca da nastavi lizingu uz zakupninu uz znatno nižu cenu od tržišne (ukoliko je omogućeno ugovorom).

Na osnovu zaključenja ovog ugovora stvaraju se određene obaveze na strani davaoca lizinga, korisnika lizinga i isporučioca predmeta lizinga.

Davalac lizinga ima obavezu da:

- nabavljeni predmet lizinga (u skladu sa specifikacijom korisnika lizinga) od isporučioca preda na korišćenje primaocu;
- održava predmet lizinga na način definisan u ugovoru, što može da se odnosi na servisiranje, tehničko-tehnološko unapređenje, zamenu dotrajalih delova itd.;
- omogućiti korisniku lizinga nesmetano korišćenje predmeta ugovora bez postojanja prava trećeg lica na taj predmet o kome primalac lizinga nije obavešten;
- prenese svojinsko-pravna ovlašćenja nad predmetom lizinga po završetku ugovora (ukoliko je tako definisano).

Kao i davalac lizinga korisnik tog predmeta ima određene ugovorom definisane obaveze radi njegovog nesmetanog izvršenja. Ove obaveze se odnose na:

- preuzimanje predmeta lizinga u vreme i na način koji je definisan sa davaocem lizinga (ovde se primenjuje pravilo docnje);⁵
- plaćanje naknade za zakupninu u skladu sa ugovorom (takođe se primenjuje pravilo docnje). Ugovorena naknada sadrži određenu stopu amortizacije gde davalac lizinga nastoji da ostvari prednost time što je dao predmet ugovorom o lizingu umesto njegove prodaje. Kao zlatno pravilo lizinga se navodi to da vek trajanja predmeta lizinga uvek duži od ugovora;
- korišćenje predmeta lizinga na način regulisan ugovorom u skladu sa njegovom namenom kako bi omogućio davaocu lizinga da drži predmet lizinga u ispravnom stanju;
- vraćanje predmeta lizinga po isteku ugovora (ukoliko nije drugačije ugovoreno).

Isporučilac kao treća strana ovog trodimenzionalnog odnosa takođe ima određene obaveze radi nesmetanog izvršenja ugovora o finansijskom lizingu, a to su:

- predaja predmeta lizinga sa svim pripadajućim elementima primaocu lizinga u mestu, na način definisan ugovorom o finansijskom lizingu (osim ukoliko to nije obaveza davaoca lizinga). U slučaju neizvršenja ili neurednog izvršenja ove obaveze, primalac lizinga ima prava prema isporučiocu koja bi, u skladu sa zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi, imao da je bio strana u ugovoru sa isporučiocem, osim prava na raskid i poništaj ugovora

⁵ Docnja je kašnjenje pri izvršenju neke obaveze, koja se čini u suprotnosti sa ugovornim obavezama. Postoji dužnička i poverilačka docnja. Ovde se radi o dužničkoj docnji.

zaključenog između davaoca lizinga i isporučioća, kao i pravo na sniženje cena. Davalac i primalac predmeta lizinga ne mogu da terete isporučioća za istu štetu. Ukoliko je izbor isporučioća napravio davalac lizinga onda odgovornost za neispunjenje ili neuredno ispunjenje ove obaveze odgovaraju davalac lizinga i isporučilac solidarno (ovo je slučaj i ukoliko predmet lizinga ima materijalni nedostatak);

- nemogućnost menjanja sklopljenog ugovora sa davaocem lizinga bez saglasnosti korisnika (ukoliko ta promena ima dejstvo na primaoca lizinga).

U skladu sa Konvencijom o međunarodnom finansijskom lizingu postoje posebna prava primaoca lizinga prema isporučioću. Primalac lizinga ima sva pravna sredstva na raspolaganju prema isporučioću iz ugovora o isporuci koja pripadaju davaocu lizinga ukoliko prodavac ne izvrši ugovor ili ga izvrši neuredno, osim prava na raskid ugovora. Ograničenje prema konvenciji je da prodavac ne može odgovarati za istu štetu i davaocu i primaocu lizinga.

Ugovorom o finansijskom lizingu (kao što je navedeno iznad) zakupac ima mogućnost da produži korišćenje određenog sredstva produženjem roka lizinga ili kupovinom sredstva po veoma povoljnoj ceni. Rok zakupa u ovoj vrsti ugovora je veoma dug te time postoji velika mogućnost pogoršanja ili poboljšanja uslova poslovanja zakupca za vreme trajanja ugovora o lizingu. Nastavljanjem zakupa, zakupac trpi određene štete ili ostvaruje korist nastale promenom uslova, a opozivom zakupa on snosi sav gubitak koji nastane kod zakupodavca. S tim u vezi svaki pad u performansama ili zbog tehničko-tehnološke zastarelosti sredstva snosi zakupac jer cenu zakupa koju plaća je određena u visini poštene vrednosti sredstva na početku, odnosno u vreme zaključenja ugovora o lizingu. U skladu sa tim, bez obzira što zakupac nije formalni vlasnik sredstva, sve pozitivne i negativne posledice koje prouzrokuje vlasništvo nad sredstvom on snosi.

U skladu sa stavom 18 MRS 13, lizing se klasifikuje na početku lizing ugovora. Ukoliko se u bilo kom trenutku zakupac i zakupodavac dogovore da promene odredbe lizinga na način koji bi prouzrokovao drugačije klasifikovanje lizinga, u tom slučaju revidirani ugovor – sporazum se smatra novim lizingom.

Promene kao što su produženje roka lizinga i promene procene veka trajanja sredstva ili vrednosti ostatka zakupljene nepokretnosti, kao i promene okolnosti koje delimično menjaju ugovorne odredbe, ne smatraju se promenama koje dovode do ponovne klasifikacije lizinga (Stojiljković, 2011).

Zaključak

Lizing je savremeni spoljašni metod finansiranja preduzeća i kao takav predstavlja jako bitan element poslovanja malih i srednjih preduzeća koja ne poseduju dovoljna finansijska sredstva za obezbeđenje neophodne kapitalne opreme za kontinuitet rada. On omogućava da preduzeća (ili fizička lica) bez trenutnog angažovanja sopstvenog kapitala ili bankarskih kredita steknu pravo nad savremenom opremom,

postrojenjima, prevoznim sredstvima i drugim stvarima. Lizing poslom se proizvodi velike vrednosti prenose u ruke kupca i vrši integracija isporučioaca, trgovine, finansijskih organizacija i kupaca. Realizacijom lizing posla omogućena je potencijalna dobit svim stranama u poslu.

Finansijski lizing je posao finansijskog posredovanja između isporučioaca i primaoca lizinga, njegova osnovna odlika je to da je dugoročan, zaključen ugovor o finansijskom lizingu traje nešto manje od procenjenog veka trajanja predmeta lizinga (zlatno pravilo), pa se time predmet ne može više davati u lizing.

Naš zakonodavac je definisao finansijski lizing kao trodimenzionalni posao u kojem se javljaju tri strane i zaključuju dva ugovora. Prvi ugovor je ugovor o isporuci koji zaključuju isporučilac i davalac lizinga, a drugi ugovor o lizingu koji zaključuju davalac i primalac lizinga. Davalac lizinga ostaje vlasnik nad sredstvom, a na primaoca lizinga prenosi prava i obaveze koje proizilaze nad vlasništvom tog sredstva sa svim rizicima koje vlasništvo sa sobom nosi, a primalac lizinga za to plaća određenu novčanu naknadu.

Finansijskim lizingom, čija se specifičnost ogleda u tome što rizici i koristi od vlasništva nad sredstvom prelaze sa predavaoca na primaoca lizinga, se stvara efikasna zaštita davaoca lizinga koja je zakonom propisana i može da učini finansijski lizing konkurentnijim u odnosu na druge finansijsko-komercijalne transakcije.

Mane ugovora o finansijskom lizingu su eventualna prevremena zastarelost opreme, što može da bude na štetu primaoca lizinga. Davalac lizinga je ekonomski jača strana pa time nameće primaocu lizinga uslove u formularnom ugovoru koji nisu povoljni za primaoca ugovora: skup način finansiranja zbog određivanja visoke lizing rate; preuzimanje većeg broja rizika zbog prebacivanja rizika sa predavaoca na primaoca lizinga; potreba za ostvarivanjem visokog stepena iskorišćenosti predmeta lizinga radi ostvarivanja potrebnog prihoda radi sticanja dobiti od predmeta lizinga; visoka osposobljenost kadrova i produktivnost lica koja rukuju predmetom lizinga.

Prilikom odlučivanja o zaključivanju ugovora o finansijskom lizingu potrebno je izračunati odnos troškova i dobiti lizing posla. Za davaoca lizinga ovo predstavlja povoljan oblik plasiranja kapitala jer se zaključenjem ugovora i ugovornih klauzula rizici prebacuju na primaoca lizinga. Kao sredstvo pokrića takođe koristi kaznene odredbe koje uključuju kamate na kašnjenje u plaćanju sa mogućnošću raskida ugovora.

Imajući napred navedeno u vidu, potrebno je dobro promisliti i imati oprez prilikom zaključenja ovog ugovora jer pored brojnih povoljnosti koje ima na primaoca lizinga ovaj ugovor pokazuje i najveće nedostatke u odnosu na njega.

Literatura

1. Dabić Lj. Spirović-Jovanović L. 2013. Poslovno pravo, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
2. http://nbs.rs/internet/latinica/57/57_4/index.html

3. [http://vasracunovodja.com/obrasci/fileNice/ostali obrasci/ugovori/lizing.pdf](http://vasracunovodja.com/obrasci/fileNice/ostali%20obrasci/ugovori/lizing.pdf)
4. <http://www.ekof.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2014/05/Finansijski-lizing.doc>
5. http://www.nbs.rs/internet/latinica/57/57_info.html
6. Hussein Karout R. 2006. Financial leasing in Canada, American university of Beirut.
7. Ivaniš M. 2012. Lizing kao savremeni oblik finansiranja preduzeća, Ekonomija – teorija i praksa 5, (4): 60-72.
8. Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja, Savez računovođa i revizora Srbije, 2009, Beograd
9. Pušara K. 2000. Međunarodne finansije, Verzalpress, Beograd.
10. Rodić J. Filipović M. 2011. Poslovne finansije, Beogradska poslovna škola, Beograd.
11. Stanković M. Stanković S. 2002. Poslovno pravo, Samostalno izdanje autora, Beograd.
12. Stojiljković S. Stojiljković D. Guzina V. Milojević I. Albaneze Ž. 2011. REVIZIJA, računovodstvo, finansije, menadžment i pravo, DST doo, Beograd.
13. Sudžuka E. 2014. Pravna priroda ugovora o zakupu. Pravo- teorija i praksa 31, (4-6): 1-16.
14. Škarić Jovanović K. 2016. Finansijsko računovodstvo, Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd.
15. Vasiljević M. 2012. Kompanijsko i trgovinsko pravo, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
16. Wang. J. G. Yang J. 2016. Financing without bank loans, Springer nature, Singapore.
17. Z. B., Knjiženje poslovnih promena kod posla lizinga, Privrednik br. 119, Beograd, 2001.
18. Zakon o finansijskom lizingu, Sl. glasnik RS br. br. 55/2003, 61/2005, 31/2011 i 99/2011 i dr. zakoni

LEGAL NATURE OF A FINANCIAL LEASING CONTRACT

Vladan Vladisavljević⁶, Milena Knežević⁷, Goran Divac⁸

Abstract

Research subject is the contract of financial leasing, its legal form and influence on finance of a company, as an alternative form of financing. In this paper the author will provide basic conceptual definition and historic development of leasing. There the author will show primary forms of leasings to the development of the contemporary form that is being used today. Leasings differ based on classification criteria, out of which the paper will be based on legal nature of financial leasing contract as a research subject.

Primarily, basic elements of a leasing contract will be shown, what makes it specific in relation to operational leasing. Basis is the a financial leasing contract as a part of a leasing business and its specifics in domestic economy, i.e. the manner in which the legislator defined it.

Afterwards, the authors will work on the economic side of a leasing contract to a smaller extent, i.e. the way that the employer balances it and keeps its records in accounting.

Ključne reči: *leasing contract, legal nature, balancing.*

Datum dolaska (Date received): 25.04.2017

Datum prihvatanja (Date accepted): 15.05.2017

⁶ Vladan Vladisavljević, graduate of economics, Defence University, Military Academy, Pavla Jurišića Šturma street no. 33, Belgrade, Serbia, Phone: +381 63 133 93 17, E-mail: vlada91@gmail.com

⁷ Milena Knežević Ph.D., University of Defence in Belgrade, Serbia, Pavla Jurišića Šturma Street no. 1, 11000 Belgrade, Serbia, E-mail: milena.knezevic@mod.gov.rs

⁸ Goran Divac, Ph.D., School of Economics and Management Studies, Karadjordjeva street no. 52, 34000 Kragujevac, Serbia, E-mail: gorandivac@vsem.edu.rs